

Posudek školitele na bakalářskou závěrečnou práci Jana Meissnera Politický vývoj lotyšských prosovětských komunistů: Alfréds Rubiks a Tatjana Ždanoka, Praha, FSV UK 2012, 43 s., 1 příloha.

Jan Meissner ve své bakalářské závěrečné práci upozornil na téma integrace postsovětské krajní levice do současné evropské politiky. Pokusil se o synchronní politickou biografii dvou protagonistů rigidního křídla Komunistické strany Lotyšska Alfrédse Rubikse a Tatjany Ždanoky s cílem komparace příčin, které vedly k jejich etablování v sovětské politice, především však názorových změn a zapojení do politické scény obnovené Lotyšské republiky po roce 1991. Oba politici, jimž politická kompromitace znemožňovaly zastávat legislativní funkce v Lotyšsku, paradoxně reprezentují zemi, proti jejíž samostatnosti bojovali na přelomu osmdesátých a devadesátých let. Byli zvoleni poslanci Evropského parlamentu, ačkoliv jejich postoj k integraci Lotyšska do evropských struktur byl odmítavý. Autor na základě shromážděného materiálu jako výrazně společné formativní vlivy vidí důsledky druhé světové války a poválečnou obnovu, byť se promítly do paměti a rodinného zázemí odlišným způsobem. Jak J. Meissner upozorňuje, motivace při jejich vstupu do sovětské politiky zapojením do KSSS, byla odlišná. I když později se oba stali představiteli rigidního sovětského proudu a nakonec shodně kritizovali perestrojku a ostře odmítli politiku Lidové fronty Lotyšska, těžiště jejich postoje se dále diferencovalo. Rubiks zůstal na principiálních pozicích komunistické ideologie, Ždanoka v obhajobě sovětského „internacionalismu“ a zapojením do Interfrontu začala upřednostňovat zájmy ruské menšiny.

Autor analyzoval rozdíly jejich politického vývoje po obnovení lotyšské státnosti a klasifikoval je jako vrcholné představitele dvou typologických proudů postsovětské krajní levice: zatímco Rubiks neprošel zásadní transformací a zůstal rigidním komunistou (včetně odmítání evropské integrace a společenského systému), Ždanoka se posunula do role obhájce menšinových práv ruské populace v Lotyšsku i Evropské unii a reprezentovala ruský levicový proud, který nebyl otevřeně antisystémový, ale snažil se adaptovat a prosadit v rámci EU. Za mezník rozchodu obou levicových proudů autor vytyčil rok 2002/2003 v souvislosti s postojem k vlastnictví půdy.

J. Meissner shromáždil poměrně rozsáhlý dokumentační materiál, oslovil i oba poslance EU, z nichž však reagoval a dotazy zodpověděl pouze A. Rubiks. Interview je otištěno v příloze.

Úvodní zadání, postup i rozvržení autor splnil. Zaslouží si připomenout, že jde vůbec o první zpracování tématu, pokud je mi známo, i v lotyšském prostředí. Přitom autor precizně využil jazykových dovedností získaných během svého pobytu na LU. Nemám proto k práci, která je svým tématem skutečně průkopnická, závažnější výhrady. Při možné publikaci je však třeba upravit stylistiku, opravit vyšinité nebo nedokončené větné vazby (s. 5, 9, 10, 34). Helsinky 86 nelze označit za spolek, nýbrž opoziční skupinu (s. 8).

Při obhajobě by bylo vhodné objasnit strukturu závěrečných primárních a sekundárních zdrojů; diskutabilním se mi jeví např. zařazení některých stranických dokumentů k sekundárním zdrojům. Např. internetový článek Latvijas valsts arhīvu Augusta puča notikumi do sekundární literatury nepatří; jsou v něm otištěny dokumenty Nejvyšší rady Lotyšské republiky k obnovení státnosti. Patří tedy do primárních zdrojů.

Práci hodnotím stupněm výborně.

Praha, 11. 6.2012

Doc. PhDr. Luboš Švec, CSc.